

meri sedaj rekurs na to, da bi se nekaj sel drugam všolalo; c. k. okrajnemu šl. svētu se pa ukaže, da naj v tej stvari obravnava.

Šolska občina prosi, naj se ji **prizanese** vplačevanje doklada za deželni šolski zaklad, marveč naj se ta doklad splačuje za to občino iz šolske ustanove, ki jo ima občina, a **poverne** naj se ji vplačani znesek od 1876; temu se ima primerno ugoditi.

C. k. okrajni šolski svèt predlaga pritožbo zoper razsodbo, ki se tiče nagrade za verouk na dveh ljudskih šolah za l. 1879/80.

Poročilo c. k. okrajnega šolskega svèta, ki se tiče umeščenja učiteljevega, napotuje se mu s primernimi ukazi nazaj.

Po poročilu dveh okrajnih šl. svètov stavljata se stalno nadučitelj in učiteljica.

Ker se ima opustiti pripravljalni tečaj pri c. k. m. učiteljski, poroča se o tem na višje mesto.

Razrešujejo se prošnje za izposojilno splačevanje, za nagrado in denarno pripomoč.

V šolski odsek mestnega odbora so bili voljeni 3. junija ti-le srenjski svetovalci g. g.: Pírker (pervomestnik), dr. Supan (namestnik), dr. Bleiweis, dr. Derč, grof Chorinsky, Dežman, dr. Schaffer, dr. Keesbacher.

D o p i s i.

Iz Železnikov, 1. rožnika. (Šolske zadeve.) Menim, da med enorazrednicami naše dežele se sme šteti naša šola med taiste, ki imajo po največ učencev in učenk (poprek leto k letu n. pr. okol 150 v vsakdanski šoli, kar je za eno učno moč gotovo prav čez glavo dovolj). (So tudi drugod jednorazrednice, ki imajo poprek še več učencev, a govori se, da postanejo dvorazrednice n. pr. v Vodicah i. dr.) Z čimur se vsaka šola tudi ne more pohvaliti, je, hvala Bogu, pri nas, da je šolsko obiskovanje (z malimi izjemami) redno. (Nekaj menda tudi to pomore, da so všolani kraji skupaj, in so stanovalci večinoma rokodelci. Poglavitna stvar pri tem pa je, kako se šola vpelje in kakeršen je prvi učitelj na novo osnovani šoli.) Stvari zelo zelo potrebne, smo vendar do letos pri nas še pogrešali, pouka namreč tako zvanih ročnih del za deklice. Letos se nam je posrečilo, najti kar v osebi domače, pa jako zmožne šivelje prav izverstno učenico za ta uk. Ne verjel bi skoraj človek, ki pregleduje zgotovljena dela naših učenk, da so se one, zmed katerih so o pričetku tega poduka (15. novembra 1880) komaj ene znale za silo nekoliko plesti, naučile zgotovljati tako lepih, in ene tudi že zelo umetnih reči. (Tukaj se pa rado zgodi, da se bolj gleda na umetnost in lepoto, kakor na korist. Ne mislim tukaj na kako posebno šolo, a od tistih časov ko so bile še javne skušnje, spominjam se, da smo včasih kritikovali to; tedaj poprej *utile* potem pa *dulce*. Pa vendar to še ni taka naopaka; ženske male in velike rade pokažejo kaj znajo, da le potem potrebnega ne zamudé, ne more se jim to v zlo šteti. Vr.) Ker je revščina našega ljudstva vsled neizrečeno slabih železninskih kupcij zelo velika, se je moglo, da je bil mogoč pričetek omenjenemu pouku, terkati na serca usmiljenih dobrotnikov, da so nam darovali potrebnih iglic in pavole, kar se je potem zastonj razdelilo med deklice. Z marljivostjo vse hvale vredno se je pričel pouk, letos po 3 ure na teden. Pervo, kar se je mogla vsaka deklica učiti, je bilo pletenje nogovic. Ker so ene že nekoliko plesti znale, je bilo drugim to v

toliko večjo spodbudo, dohiteti svoje tovaršice. Ko so znale dobro plesti nogovice, pričel se je nauk o kačkanji (häckeln), in sicer narejanja raznoverstnih čipk (spic), otročjih kápíc, podbradnih rutíc (Barttúchel) i. t. d. Pohvaliti morem res naše šolarice, da jim je uk in znanje zgotavljenja ročnih del posebno priljubljen. Prav po izgledu marljivih hervaskih devojk (deklic) in ženic, ki celo po potih gredé predejo, videti je tudi naše šolarice prav pogostno zunaj hiš, dregajoče s svojim iglicam v pavolo, iz katere se berzo snujejo raznoverstne čipke. Ako bo mogoče (kar nekoliko upamo), podvojil se bo prihodnje leto pouk v pletenji in šivanji. Če bodo deklice tudi za priuk v šivanji tako spretne, in, če bodo ostale tudi tako marljive, se bo vsaka lahko v domači šoli toliko privadila, da ji ne bo treba hoditi iskati teh ukov na zunanje šole. Je pa za naš kraj tudi živa, dá: še več! glasno vpijoča potreba, misliti in delati na to, da bi se tukajšnemu ženskem spolu podalo v roko drugo orodje, s katerim naj bi si služil svoj kruh, kakor ga je imel dozdej. Marsikomu morda ni znano, da pri nas more tudi ženski spol kovati, t. j. izdelovati žeblje (cveke). S desetim letom so včasih vgnali že otroke obojega spola v kovačnice, ter vpregli jih v pravo sužensko delo. Zdaj šolska dolžnost to nekoliko opovera; ali tudi za 12 let stare otroke ostane izraz »suženjsko« v vsi svoji popolnosti in pomembnosti. In kaj bi ne? Otroka zvečer ob 10. — 12. uri, ko je v najsladkejšem spanju, sklicati na noge, gnati ga v kovačnico, podati mu okoli 1½ kilogram težko kladivo v roke, postaviti ga med ogenj in mraz, in tukaj naj pogostno lačen tolče na razbeljeno železo najmanj 10, — pogostno tudi 12 ur! — vprašamo: ali to ni suženjsko delo? Truplo, zlasti šibkih deklic, ako bi bilo tudi iz samega železa, mora hirati in giniti pri tacem rokodelstvu. Ni čudo toraj, da zarod vidoma péša. Pa to ni še vse. Kuga »žganje-pitja« razširja se, kakor povsod, žalibog, tudi med našimi delavci vedno bolj in bolj. (To je povsod znamenje ubožstva, ki narodu na vrata terka, ali mu uže v hiši stanuje.) Marsikdo se ga koj med delom v kovačnici naserka, terpin si išče moči v pijači, in za nekaj časa se vtješi, za nasledke ne vpraša, in da taki ljudje v svojih govorih niso omikani, kdo tega ne ve? Vse čencarije in berlözge zlečejo na dan, in otroci slišijo pogostno kaj, kar jim zaganja rudečico v nedolžne obraze. Iz fizičnega, zdravstvenega in npravskega ozira je treba tedaj resno misliti in skrbeti pri nas na to, da bi se vsaj ženski spol odtegnil popolnoma življenju po tovarnah ter odkazalo se mu delo, s katerim bi si zamogel služiti svoj kruh ložji, sposobnejši in dostojnejši kakor s suženjskim izdelovanjem žebljiv. (Tega bi bilo marsikje želeti, tovarne so narodu kaj dvoumljive koristi.) In ravno pouk v ročnih delih v šoli hoče in more delati zanaprej na to, da bi se dosegel omenjeni namen. V to naj pomaga Bog (pa tudi vsi tisti, ki imajo pri šoli kaj govoriti).

Jos. Levičnik.

G. pisatelj je omenil tukaj silo važne stvari, domače oberti po selih; po Kranjskem si tu in tam po tej poti marsikaj prislužijo, recimo pri Mengši s pletenjem kit, po gorenjskem pletó nogovice in jopice, po Idriji čipke izdeljujejo. Po nekaterih krajih razširjajo duhovniki in učitelji sadjerejo (mislimo tukaj med drugimi na pokojnega misijonarja g. Fr. Pirca), in tudi sedaj so še med učitelji, svetni in duhovni, taki, ki si na vso moč prizadevajo, pridobiti ljudi za umno sadjerejo, za umno gospodarstvo i. dr. Kdo vendar ne želi ljudstvu boljšega gmotnega stanja, a večje dobrote skraj ni mogoče storiti mlademu človeku, ako ga priuči koristnemu delovanju, s tem ga dušno in telesno reši. Tu in tam cvete kaka obert, ime dobrotnika, ki je prvi priučil tamošnje prebivalce temu delu, pozabi se počasi; ljudje le pravijo, pri nas je ta in ta navada od nekaj, a sad

pridnega delavca traja od roda do roda. Tudi učiteljice ročnih del imajo tukaj lepo polje delavnosti, sicer ni povsod za vse, treba se je ozirati na krajevne razmere, so li stanovalci poljedelci, selani ali teržani, vendar nekaj ženskih ročnih del povsod pristuje prebivalcem. Učiteljicam pa tudi v ta namen lahko dobro ugaja knjiga, ki jo je spisala gsp. Ana Stumpf, nadučiteljica na c. kr. deklški šoli v Terstu. Mislimo, da je ta knjiga obče znana našim učiteljicam; dobiva se pri J. Giontiniju v Ljubljani, cena ji je 80 kr. Stvar pa, ki se tiče gmotnega blagostanja naroda, je vsekako vredna, da se razmotruje tudi po šolskih listih, te misli je tudi »Napredak« (izhaja v Zagrebu) 1., 10. i 20. v mescu); pod naslovom »Pučka škola i materijalno blagostanje naroda« prinaša dobre svete, ki veljajo »mutatis mutandis« tudi za naše razmerje.

Pristavek. Pijančljivost starišev je kriva, da so njih otroci moralno depravirani. Dókler pijančljivih starišev otrok šole ne obiskuje, ne uživa doma nobene primerne vzgoje. Slab vzgled starišev uže zgodaj zamori v mladih sercih čut sramežljivosti, nagib pridnosti, starišev povelja vračajo otroci s posmehovanjem njih v pijanosti doveršenih dejanj. Kadar začne otrok šolo obiskovati, se pokaže, da ali nima talenta ali pa prav nobene moralne čuti in moči v sebi. Takóv otrok hodi v šolo, ker mora, vse jedno pa mu je, ali se čemu naučí ali ne. Šole dolžnost ni samo otroku vcepiti elementarna znanja, ampak tudi vzbuditi v njem zavest pravice in krivice, dobrega in slabega. Kaj je moči šoli koristiti, ako vse, kar se otroku v šoli v glavo vcepi, doma slab vzgled in nemarnost starišev pokvari? Nasledek temu je, da so otroci pijančljivih starišev malopridni, nevedni, slabemu udani, in da začno prav skóro stopati v stopinje starišev. To skušnjo izpoznava prósti národ sam, reksi, da jabolko ne pade daleč od jablana. *Dr. S.*

Šolske novice.

Sežansko-komensko učiteljsko društvo je zborovalo 13. maja. Med drugim je bilo tudi na dnevnem redu: »So li premije koristno sredstvo pri odgoji šolske mladine.« — Obveljalo je mnenje, naj se obdarujejo vsi otroci, izvzemši te, ki niso zadostili, ali pa nobeden. — Potem je bil razgovor o izgovarjanji »l^a« in »v^a« v narodnej šoli. Poročevalec g. Vertovec je povdarjal, da je boljše, da se »l^a« izgovarja. »Šola« glasilo goriških učiteljev je bila v zadnji številki zoper izgovarjanje »l^a«. — Večina je bila tega mnenja, naj se »l^a« izgovarja. Predsednik g. Leban je potem na šolski tabli pokazal, kako naj se tednik spisuje ter rekel, da tednik mora biti: jasen, kratek, dosleden, pregleden, po vsem resničen. — Društvo šteje sedaj 35 udov.

C. k. učiteljšče je dobilo iz prihodkov slavnostnega koncerta, ki ga je napravilo filharmonično društvo 10. maja, polovico prihodkov 95 gl. 90 kr. v podporo potrebnim gojencem na c. k. učiteljšči tukaj.

Letošnja konferenca učiteljstva za postojnski okraj bode 11. julija. Mimo navadnih so na dnevnem redu sledeče točke: 1. »Kako naj učitelj odgojuje mladino versko-nravno?« poroča g. Požar. — 2. Obdelovanje berilne vaje »kako se suče zemlja?« — s porabo globusa in telurija, poroča g. Dimnik. — 3. Obravnava br.: »Človeško telo« s porabo anatomske tabel, ref. g. Trost. — 4. Ali more šola s poldnevniim poukom zadostiti zahtevam učnega črteža?« — poroča g. Lavrentič. 5. Praktični